

Tydskrif vir Taalonderrig - Journal for Language Teaching
- Ijenali yokuFundisa iLimi - Ijenali yokuFundisa iiLwimi -
Ibhuku Lokufundisa Ulimi - Tšenale ya tša Go ruta Polelo
- Buka ya Thuto ya Puo - Jenale ya Thuto ya Dipuo - Ijenali
Yekufundzisa Lulwimi - Jena?a ya u Gudisa Nyambo
- Jenala yo Dyondzisa Ririmi - Tydskrif vir Taalonderrig -
Journal for Language Teaching - Ijenali yokuFundisa iLimi
- Ijenali yokuFundisa iiLwimi - Ibhuku Lokufundisa Ulimi
- Tšenale ya tša Go ruta Polelo - Buka ya Thuto ya Puo -
Jenale ya Thuto ya Dipuo - Ijenali Yekufundzisa Lulwimi
- Jena?a ya u Gudisa Nyambo - Jenala yo Dyondzisa
Ririmi - Tydskrif vir Taalonderrig - Journal for Language
Teaching - Ijenali yokuFundisa iLimi - Ijenali yokuFundisa
iiLwimi - Ibhuku Lokufundisa Ulimi - Tšenale ya tša Go ruta
Polelo - Buka ya Thuto ya Puo - Jenale ya Thuto ya Dipuo -
Ijenali Yekufundzisa Lulwimi - Jena?a ya u Gudisa Nyambo
- Jenala yo Dyondzisa Ririmi
- Tydskrif vir Taalonderrig
- Journal for Language
Teaching - Ijenali
yokuFundisa iLimi -
Ijenali yokuFundisa
iiLwimi - Ibhuku
Lokufundisa Ulimi
- Tšenale ya tša
Go ruta Polelo -
Buka ya Thuto
ya Puo - Jenale
ya Thuto ya Dipuo
- Ijenali Yekufundzisa
Lulwimi - Jena?a ya u
Gudisa Nyambo - Jenala yo
Dyondzisa Ririmi - Tydskrif vir Taalonderrig
- Journal for Language Teaching - Ijenali
yokuFundisa iLimi - Ijenali yokuFundisa iiLwimi -
Ibhuku Lokufundisa Ulimi - Tšenale ya tša Go ruta
Polelo - Buka ya Thuto ya Puo - Jenale ya Thuto ya
Dipuo - Ijenali Yekufundzisa Lulwimi - Jena?a ya
u Gudisa Nyambo - Jenala yo Dyondzisa Ririmi
- Tydskrif vir Taalonderrig - Journal for Language
Teaching - Ijenali yokuFundisa iLimi - Ijenali
yokuFundisa iiLwimi - Ibhuku Lokufundisa Ulimi -
Tšenale ya tša Go ruta Polelo - Buka ya Thuto ya Puo -
Jenale ya Thuto ya Dipuo - Ijenali Yekufundzisa Lulwimi
- Jena?a ya u Gudisa Nyambo - Jenala yo Dyondzisa
Ririmi - Tydskrif vir Taalonderrig - Journal for Language
Teaching - Ijenali yokuFundisa iLimi - Ijenali yokuFundisa
iiLwimi - Ibhuku Lokufundisa Ulimi - Tšenale ya tša Go ruta
Polelo - Buka ya Thuto ya Puo - Jenale ya Thuto ya Dipuo -
Ijenali Yekufundzisa Lulwimi - Jena?a ya u Gudisa Nyambo
- Jenala yo Dyondzisa Ririmi - Tydskrif vir Taalonderrig -
Journal for Language Teaching - Ijenali yokuFundisa iLimi
- Ijenali yokuFundisa iiLwimi - Ibhuku Lokufundisa Ulimi
- Tšenale ya tša Go ruta Polelo - Buka ya Thuto ya Puo -
Jenale ya Thuto ya Dipuo - Ijenali Yekufundzisa Lulwimi
- Jena?a ya u Gudisa Nyambo - Jenala yo Dyondzisa
Ririmi - Tydskrif vir Taalonderrig - Journal for Language
Teaching - Ijenali yokuFundisa iLimi - Ijenali yokuFundisa
iiLwimi - Ibhuku Lokufundisa Ulimi - Tšenale ya tša Go ruta

Michele F van der Merwe

Universiteit van Stellenbosch

Taakgerigte taalkunde-onderrig in die hoërskool binne 'n kommunikatiewe raamwerk

ABSTRACT

A general curriculum for languages in South Africa has been developed, with the result that a common approach to grammar teaching is supposedly followed in all schools. An analysis of the curriculum for Afrikaans home language shows that the importance of grammar teaching has shrunk considerably. No official class time is allocated that could be devoted to grammar teaching. Teaching grammar has always been a central and problematic issue for language teachers. "To teach or not to teach grammar" remains the question, along with how much to teach and when to do it. According to the language curriculum, the most desirable teaching approach to follow is a communicative one. A literature study on the communicative

approach, with a focus on grammar teaching, is undertaken. The task-based approach, which has been developed from the communicative approach, and ways to implement it are practically explored in the article.

Sleutelwoorde: taalkunde-onderrig, grammatika-onderrig, kommunikatiewe benadering, taakgerigte benadering, taalstrukture en –konvensies, sosiale konstruktivisme

Keywords: language teaching, grammar teaching, communicative approach, task-based approach, language structures and conventions, social constructivism

1. Inleiding

'n Algemene en eenvormige kurrikulum vir tale in Suid-Afrika is onlangs ontwikkel en ingestel, met die uiteinde dat 'n eenvormige benadering tot taalkunde-onderrig in die hoërskool gevolg word. Dié eenvormige benadering tot Suid-Afrikaanse tale het gelei tot 'n verskraling van taalkunde-onderrig in Afrikaans. Taalonderrig in Afrikaans het tradisioneel uit twee hoofkomponente, naamlik taalkunde en letterkunde bestaan. Met die verandering in die kurrikulum is die twee komponente nie meer in ewewig met mekaar nie; trouens taalkunde-onderrig is aansienlik afgeskaal tot in so 'n mate dat daar geen amptelike klastyd meer gereserveer word vir die onderrig van taalkunde nie. Dié verskraling en klemverskuiwing kan nie deur navorsers in taalkunde-onderrig, kurrikulumopstellers en taalopvoeders geïgnoreer word nie en dit is noodsaaklik vir kwaliteit taalonderrig in skole dat navorsing daarvoor onderneem word.

Taalkunde-onderrig, oftewel grammatika-onderrig, bly 'n kontroversiële saak in navorsing oor taalonderrig. Grammatika-onderrig het die studie van semantiek, sintaksis, spelling en etimologie in bestek. "Om grammatika te onderrig of nie", is 'n netelige vraag vir taalopvoeders, so ook die volume en tydsduur van die onderrig. Dit handel dus oor belangrikheid, noodsaaklikheid en aansien van grammatika-onderrig binne die verband van taalonderrig. Wanneer grammatika-onderrig nagevors word, is perspektief rakende die voordele van grammatika-onderrig aan leerders belangrik. Voordele van grammatika-onderrig word uitgelig en bespreek in die artikel.

Navorsing aangaande grammatika-onderrig kan nie onderneem word sonder verwysing na 'n teoretiese onderrigbenadering waarbinne dit kan plaasvind nie. Aangesien die Kurrikulum- en Assesseringsbeleidverklaring vir Afrikaans huistaal, voortaan KABV (2011), 'n kommunikatiewe benadering ten opsigte van taalonderrig voorstel, noop dit die skrywer om ondersoek in te stel na dié benadering. 'n Literatuuroorsig na grammatika-onderrig volgens die kommunikatiewe benadering word verskaf. 'n Perspektief op goeie onderrigmetodes volgens die kommunikatiewe raamwerk word verskaf. 'n Taakgerigte benadering tot grammatika-onderrig word ondersoek en die skrywer verskaf voorbeelde van taakgerigte aktiwiteite vir gebruik in 'n onderrigprogram vir Afrikaans huistaal in die hoërskool.

2. 'n Algemene taalkurrikulum in Suid-Afrika

In 1997 is 'n algemene kurrikulum vir al elf amptelike tale in Suid-Afrika opgestel, die sogenaamde uitkomsgebaseerde kurrikulum (Murray, 2012:88). Die kurrikulum is gekonseptualiseer en opgestel in Engels, en is grootliks beïnvloed deur Engelssprekende lande soos Australië. Volgens Murray (2012:88) het dit 'n groot klemverskuiwing in die Engelse kurrikulum teweeggebring, maar nog meer in die Afrikaanse en Afrika-tale kurrikulums. In 2001 is die Hersiene Nasionale Kurrikulumverklaring uitgereik om die kurrikulum te versterk en in ooreenstemming met al die taalkurrikulums te bring (Murray, 2012:88). Weer eens is die kurrikulumverklaring in Engels gekonseptualiseer met behulp

van 'n meertalige span van taalopvoeders en taalkundiges. Die kerndokument is vertaal na die tien ander tale, alhoewel slegs die Engelse weergawe vir openbare kommentaar gepubliseer is. Sodoende is kommentaar en konstruksie van die taalkurrikulum beperk tot feitlik Engelssprekendes. Presies dieselfde proses is met die konseptualisering van die KABV gevolg.

Die groot invloed van die kurrikulum vir Engels op die kurrikulum vir Afrikaans word in die voorafgaande paragraaf verduidelik en dit verklaar waarskynlik die fokusverskuiwing vanaf taalkunde-onderrig na hoofsaaklik letterkunde-onderrig, asook die aansienlike verskraling van die posisie van taalkunde-onderrig. Hudson en Walmsley (2005:593) beskryf die agteruitgang in grammatika-onderrig in Britse skole in die vorige eeu en die gevolglike einde aan grammatika-onderrig teen die 1960's. Dit het ook uitgekring na ander Engelssprekende lande wat die Britse kurrikulum gevolg het, of hulle kurrikulum daarop geskoei het. Vir dekades tot by 2000 het die meeste staatskole glad nie grammatika onderrig nie en dit is steeds algemeen vir skoolverlaters om oor geen kennis van grammatika te beskik nie. In Suid-Afrika kan dieselfde tendens voorkom, indien kurrikulumkundiges en -opstellers nie erns maak van grammatika-onderrig op hoërskoolvlak nie.

Met die belangrikheid en relevansie van grammatika-onderrig in ag geneem, moet kennis geneem word van die KABV se houding ten opsigte van die grammatika-onderrig. Gesien in die lig van die geskiedenis van die ontwikkeling van die taalkurrikula in Suid-Afrika, is die volgende inligting ook relevant tot Afrikaans.

In die Umalusi-verslag (2014:27) aangaande Engels Huistaal se KABV maak die verslaggewers melding van die verskraling van taalstrukture en -konvensies. (Die term *taalstrukture* en *taalkonvensies* word in die KABV (2011:10) gebruik om na taalkunde-onderrig te verwys.) In die KABV word skaars melding gemaak van formele grammatika en taalstrukture, terwyl dit as van die hoofuitkomste in die Nasionale Kurrikulumverklaring gemeld is. Volgens die KABV-riglyne moet grammatika op 'n kommunikatiewe, deskriptiewe wyse, eerder as deel van 'n preskriptiewe wyse of formele benadering onderrig word. Die skrywers gaan verder deur op te merk dat 'n verskraling van taalstrukture en -konvensies plaasvind deur dit te reduceer tot 'n addendum aan die einde van die dokument, genaamd "*Rationale for teaching the language skills*". In die addendum word genoem dat "*Language structures and conventions play an important role in understanding and producing oral and written texts and should therefore be integrated with the above-mentioned language skills.*" Die implikasie is dat taalkunde op 'n geïntegreerde wyse met letterkunde en skryfwerk onderrig moet word. By tydsindeling in die KABV (sien onderstaande tabel) word genoem dat taalstrukture en -konvensies as geïntegreerd met die vaardighede van lees, kyk, skryf, luister en praat aangebied behoort te word. Geen amptelike voorsiening word dus vir grammatika-onderrig gemaak nie, met die gepaardgaande implikasie dat dit nie belangrik geag word nie. Die stand van sake vir die Afrikaans Huistaalkurrikulum is dieselfde en dieselfde kommerwekkende beswaar geld as vir Engels huistaal. In die onderstaande tabel word die gewig per vaardigheid in die vak aangedui.

Tydstoekenning vir taalstruktuur en -konvensies in KABV

Vaardighede	Tydstoekenning per tweeweklikse siklus (uur)	%
Luister en praat	1	10
Lees en kyk: begrip en letterkunde	4	45
Skryf en aanbied	4	45

*Die onderrig van taalstrukture en -konvensies vind geïntegreerd met die onderrig van bogenoemde vaardighede plaas.

Die Huistaalkurrikulum in die KABV word volgens die volgende vaardighede gestruktureer:

- Luister en praat
- Lees en kyk
- Skryf en aanbied

Volgens die KABV word taalstrukture en -konvensies binne die tydstoekenning van die vaardighede wat hierbo genoem is, geïntegreer. Daar is ook tyd toegeken vir formele inoefening van taalstrukture. Denke en beredenering is geïntegreer met die vaardighede en strategieë wat vereis word vir luister en praat, lees en kyk, en vir skryf en aanbied.

Taal (KABV, 2011: 9) moet as instrument vir kritiese en kreatiewe denke gebruik kan word. Volgens die KABV (2011: 8) behoort leerders teen die tyd dat hulle in die Senior Fase kom, redelik bedrewe in hul huistaal te wees ten opsigte van sowel interpersoonlike as kognitiewe akademiese vaardighede. Hierdie standaard moet sodanig wees dat leerders hul huistaal op 'n hoë vlak kan gebruik om hulle voor te berei vir verdere of hoër onderwys of vir die werksomgewing. Murray (2012:29) bewys in 'n evaluering van NKV-eksamen vraestelle dat Afrikaans opvoeders en opvoeders van Afrika-tale dit eens is dat "grammatika-vrae te min was, verskriklik maklik was en dat dit leerders nie voorberei om tale op universiteit te bestudeer nie."

Van Dyk (2005:45) beweer dat omtrent een derde van eerstejaarstudente by die Noordwes-Universiteit, Universiteit van Pretoria en Stellenbosch Universiteit die risiko loop om nie hulle studie in die voorgestelde tyd klaar te maak nie. Volgens Weideman (2007:vi) is taalvaardigheid nie die enigste voorspeller van leerdersukses nie, maar swak taalkennis en -vaardighede dra by tot swak studenteprestasie. Skryfwerk en kritiese denke is volgens Weigle (2002:5) nou verwant aan mekaar en skryfwerk kan 'n aanduiding wees of studente die kognitiewe vaardighede bemeester het wat nodig is vir universiteitswerk. Wanneer studente nie oor voldoende akademiese skryfvaardighede beskik nie, word dit beskou as 'n gebrek aan kritiese en kreatiewe denke. Uit bogenoemde

is dit duidelik dat leerders se taalvaardigheid nie voldoende ontwikkel word tydens hulle skoolloopbane nie.

3. Voordele van grammatika-onderrig in die hoërskool

Die verskraling van die onderrig van taalstrukture en -konvensies in die KABV, asook die belangrike rol wat taalvaardighede in akademiese sukses van leerders speel, noodsaak 'n besinning oor die relevansie en belangrikheid van grammatika-onderrig. Daar word van leerders te verwag om korrekte grammatika te herken, asook om grammatika korrek te gebruik. Opvoeders kan nie net aanneem dat leerders formele taalstrukture sal verwerf deur te lees, te skryf en te praat nie. Daar is bepaalde voordele aan grammatika-onderrig verbonde.

Hudson en Walmsley (2005:594) beklemtoon die belangrikheid van grammatika-onderrig in die skool en sit die redes daarvoor soos volg uiteen. Leerders se grammatikale bevoegdheid word uitgebrei met grammatika-onderrig. 'n Duidelike bewustheid van grammatiese strukture help leerders om hulle bevoegdheid uit te brei om die baie en ook ingewikkelder grammatikale patrone wat benodig word vir die volwasse lewe, te gebruik. Laasgenoemde patrone kom nie in leerders se informele gesprekke voor nie en hulle sal dit nie noodwendig aanleer sonder doelbewuste onderrig nie.

Grammatika-onderrig (Hudson & Walmsley, 2005:594) speel 'n belangrike rol om leerders se taalbevoegdheid te versterk. Met voldoende grammatika-onderrig kan leerders se praktiese toepassing met die gebruik van taal (tydens skryf, lees, praat en luister) aansienlik verbeter. Wanneer opvoeders en leerders 'n gedeelde metataal gebruik, beskik hulle oor die hulpmiddels om oor taalbevoegdheid te kommunikeer en om ingewikkelde skakels byvoorbeeld tussen grammatikale strukture en genres te ontdek.

Hudson en Walmsley (2005:594) wys daarop dat grammatika-onderrig vreemdetaal-onderrig kan ondersteun. Eksplisiete instruksie maak 'n belangrike deel van grammatika-onderrig uit en dit is makliker indien leerders reeds 'n begrip het van hoe hulle eerstetaal werk wanneer hulle 'n vreemde taal aanleer.

Grammatika-onderrig (Hudson & Walmsley, 2005:594) speel 'n belangrike rol in die ontwikkeling van denkvaardighede van leerders. Volgens die KABV (2011: 9) moet taal as instrument vir kritiese en kreatiewe denke gebruik kan word. Grammatika word as leerders se hoofinstrument beskou om oor logiese verbande soos klassifikasie, kousaliteit en tyd te praat.

Volgens Hudson en Walmsley (2005:595) kan grammatika-onderrig leerders se ondersoekende vaardighede ontwikkel. Wanneer grammatika onderrig word, is dit 'n goeie inleiding tot die gebruik van wetenskaplike metodes. Dit sluit ook aan by die saak van akademiese geletterdheid, soos in die vorige afdeling genoem.

Hudson en Walmsley (2005:595) wys daarop dat grammatika-onderrig leerders help om hulle verstandelike vermoëns te ontgin en ontwikkel. Grammatika is 'n ingewikkelde mentale netwerksisteem, en wanneer dit goed onderrig word, kan hoërskoolleerders dit interessant vind.

Grammatika-onderrig (Hudson en Walmsley, 2005:594) kan help om 'n kritiese reaksie te ontwikkel teenoor sommige wyses waarop taal in die alledaagse omgewing gebruik word. Dit sluit aan by die ontwikkeling van leerders se ondersoekende vaardighede. Tegniese aspekte van grammatika, sowel as meer algemene idees oor taalvariasie en taalgebruik, kan onderrig word.

Kennis van grammatika, verbande tussen woorde en die vaardigheid om dit te gebruik, stel die taalgebruiker in staat om taal doeltreffend te kan beheer en kan suksesvolle kommunikasiesituasies tot gevolg te hê. Moodley (2013:15) wys tereg daarop dat verkeerde grammatika-gebruik tot misverstande, miskommunikasie of selfs kommunikasiegapings kan lei. Kennis van grammatika kan alleenlik deur middel van doeltreffende grammatika-onderrig oorgedra word. Grammatika-onderrig is belangrik, relevant en noodsaaklik in die hoërskool. Opvoeders moet dus voorsiening maak vir voldoende grammatika-onderrig in die hoërskool en dit met behulp van 'n gepaste onderrigbenadering uitvoer.

4. Voorkeur-onderrigbenaderings volgens die KABV

Die onderrig van grammatika moet in die hoërskool plaasvind en dit moet met behulp van 'n spesifieke onderrigbenadering plaasvind. Opvoeders gebruik die kurrikulum as handleiding en dit beveel 'n spesifieke onderrigbenadering aan. Alhoewel die kommunikatiewe benadering 'n taalverwerwingsbenadering is, stel die KABV (2011:11) vir huistaal dit duidelik dat die benadering tot taalonderrig "teksgebaseerd, kommunikatief, geïntegreerd" asook "proses-georiënteerd" moet wees. Die kommunikatiewe benadering beteken dat 'n leerder baie en ryke blootstelling aan die teikentaal moet kry. Om dit te bereik, moet leerders vele geleenthede gebied word om taal te gebruik en te oefen. Die KABV stel voor dat twee of meer van bogenoemde benaderings gevolg word, met ander woorde, 'n eklektiese benadering.

Die KABV (2011:8) vir Afrikaans huistaal se oorkoepelende doel word soos volg beskryf :

"Taal is 'n instrument vir denke en kommunikasie. Die doeltreffende gebruik van taal stel leerders in staat om kennis te verwerf, hulle identiteit, gevoelens en idees uit te druk, in interaksie te tree met ander en ook om hulle eie leefwêreld te bestuur. Deur taal word uitdrukking gegee aan kulturele diversiteit en word sosiale verhoudings opgebou en aangeknoop. Juis deur taal word hierdie verhoudings aangepas, verbreed en verfyn."

Die oorkoepelende doel sluit aan by wat Combrink, Faasen, Geyser en Kloppers (1997:7) as die oopspunt van interaksie beskryf, naamlik dat taal gedefinieer word as 'n kodestelsel

met bepaalde strukture, waarmee mense interaktiewe funksies verrig. Voorbeelde van die funksies sluit in die vind en oordra van feitelike inligting, die formulering van en begrip vir beredenering en emosionele uitings, en die uitdruk van morele gesindhede, oorreding en sosialisering.

Bogenoemde doelstellings plaas die KABV binne die leerbenadering van sosiale konstruktivisme. Volgens 'n interaktiewe benadering ontwikkel mense taalkennis en taalprodukte in interaksie met ander mense. Kennis met 'n sosiale basis word dus geskep. 'n Leerdergerigte benadering volgens Combrink, Faasen, Geysers en Kloppers (1997:6) impliseer dat leerders nie net passiewe ontvangers van taal is nie, maar ook skeppende gebruikers van taal. Kennis oor taal is belangrik, asook die genot- en betekenisvolle gebruik daarvan en die ontwikkeling van interaktiewe vaardighede.

Soos reeds bespreek, is taalstrukture en -konvensies binne die vaardighede luister en praat, lees en kyk, en skryf en aanbied geïnkorporeer. Weinig inligting oor 'n gepaste, geskikte onderrigbenadering ten opsigte van grammatika-onderrig word verskaf. In teenstelling met die hantering van onderrig van taalstrukture en -konvensies verskaf die KABV (2011:11) 'n rasionaal vir die onderrig van taalvaardighede:

“Luister en praat. Die aanleer van taalstrukture moet suksesvolle kommunikasie ondersteun en moet in samehang met die funksionele gebruik van taal in verskillende sosiale situasies plaasvind, soos die uitdrukking van gedagtes en gevoelens, voorstelling van mense, en gee van aanwysings en instruksies.” Hiervolgens moet grammatika-onderrig in belang van kommunikasie plaasvind. Die implikasie is dat grammatika funksioneel onderrig moet word, naamlik om die funksies van strukture in alledaagse gebruik te onderrig. Die fokus is dus op doeltreffende kommunikasie.

“Lees en kyk. Die begrip en interpretasie van geskrewe en visuele materiaal word bepaal deur die leerders se kennis van taalstrukture en –konvensies en hulle eie lewenservaring. Taalstrukture help leerders om die wyse waarop tekste saamgestel word, te verstaan.” Dié siening steun sterk op die teorie van sosiale konstruktivisme, waar leerders hulle eie kennis konstrueer. Leerders se kennis is egter nie altyd voldoende nie, soos tereg deur Hudson en Walmsley (2005:594) opgemerk word. “Ingewikkelder grammatikale patrone wat benodig word vir die volwasse lewe, kom nie in leerders se informele gesprekke voor nie en hulle sal dit nie noodwendig aanleer sonder doelbewuste onderrig nie.” Die woordeskat van leerders moet uitgebrei word om hulle in staat te stel om 'n wye verskeidenheid tekste te lees.

“Skryf en aanbied. Kennis van taalstrukture en –konvensies sal die leerders in staat stel om samehangende tekste te skryf. Taalstrukture moet onderrig word sodat tekste in konteks saamgestel kan word. Die toepassing van taalstrukture moet nie tot die ontleding van geïsoleerde sinne beperk word nie.” Dit word duidelik gestel dat taalstrukture geïntegreerd aangebied moet word en nie op 'n formele wyse in isolasie moet geskied nie. Taalkunde mag nie in isolasie onderrig word nie. Die skrywer stem saam met dié siening, maar daar moet geleentheid gegee word en tyd ingeruim word vir die verduidelik van konsepte, soos sinsontleding, en die toepassing daarvan.

Daar word onvoldoende inligting en leiding aan opvoeders verskaf oor die aanbod van taalstrukture en -konvensies. Die karige inligting oor taalkunde-onderrig laat die persepsie ontstaan dat dit as minder belangrik deur die kurrikulumopstellers beskou word.

5. Grammatika-onderrig volgens die kommunikatiewe onderrigbenadering

Aangesien een van die onderrigbenaderings wat deur die KABV voorgestel word, die kommunikatiewe benadering is, word dié benadering verder ondersoek. Die vraag ontstaan of grammatika-onderrig volgende die kommunikatiewe benadering kan plaasvind en indien wel, op watter wyse.

Die uiteindelige doelwit van die kommunikatiewe benadering is die ontwikkeling van leerders se funksionele vermoë om taal as 'n effektiewe instrument in 'n gegewe situasie te gebruik. Van der Walt, Evans en Kilfoil (2009:40) wys op die relevansie van goeie kommunikasievermoëns in 'n meertalige samelewing soos Suid-Afrika. Leerders moet op so 'n wyse onderrig word dat hulle met selfvertroue en effektief kan kommunikeer in 'n verskeidenheid situasies. Volgens Richards, Platt en Platt (1992:65) is kommunikatiewe bevoegdheid die belangrikste konsep wat die kommunikatiewe benadering kenmerk en leerders is slegs kommunikatief bevoeg wanneer hulle die bevoegdheid het om grammatikale reëls van 'n taal toe te pas, ten einde grammatikaal-korrekte sinne te vorm, maar ook weet wanneer om hierdie sinne te gebruik, waar en teenoor watter ontvanger.

Doelwitte van kommunikatiewe onderrig is volgens Moodley (2013:23) om die grammatikale strukture van 'n taal te ken en te weet hoe om dit te gebruik om verskillende betekenis en verskillende effekte te bewerkstellig; hoe om taal toepaslik volgens konteks en ontvangers te gebruik, asook hoe om verskillende soorte tekste te interpreteer, verstaan, evalueer en skep. Van der Walt et al (2009:40) onderskei vier areas van kommunikatiewe bevoegdheid wat opvoeders in die klaskamer moet bevorder, naamlik grammatikale, sosiolinguistieke, strategiese en diskoersbevoegdheid. Grammatikale bevoegdheid (Van der Walt *et al*, 2009:40) verwys na linguistieke bevoegdheid wat kennis van grammatika en woordeskat insluit. Indien 'n leerder oor grammatikale bevoegdheid beskik, is die implikasie dat hy/ sy grammatikareëls korrek kan toepas. Van der Walt *et al* (2009:40) beskryf die gebruik van "taalvlotheidstake" tydens die kommunikatiewe benadering. Die opvoeder doen voorbereiding vir grammatikale bevoegdheid in voor-kommunikatiewe akkuraatheidstake en verskaf remediërende werk in terugvoersessies na kommunikatiewe aktiwiteite. Leerders ontdek grammatikale vorme en woordeskat met behulp van taalvlotheidstake (waartydens eksplisiete kennis implisiet word). Die fokus van taalvlotheidstake is nie op taal nie, maar op taalgebruik ter wille van kommunikasie of betekenis. Volgens Van der Walt *et al* (2009:40) is dit voor die handliggend dat leerders se vaardigheidsvlak afhanklik is van hulle verstaan van belangrike grammatikale konsepte.

Die onderrig van grammatika volgens die kommunikatiewe benadering is volgens Van der Walt *et al.* (2009:51) om grammatika funksioneel aan te bied. 'n Funksionele benadering kan die instrument wees wat benodig word vir praktiese, vaardigheidsgebaseerde taalonderrig. Die funksionele benadering (Van der Walt *et al.*, 2009:51) verwys na die onderrig van funksies van taalstrukture in alledaagse gebruik. Wanneer die struktuur van taal in alledaagse gebruik bestudeer word, is dit moontlik om die funksies daarvan vas te stel. Sodoende word op die funksie en betekenis gefokus.

Daar bestaan algemene konsensus onder voorstanders van die kommunikatiewe benadering dat grammatika nie eksplisiet onderrig moet word nie, maar dat leerders toegelaat moet word om hulle eie reëls te formuleer soos hulle aan gewone, alledaagse taalgebruik blootgestel word. Die onderrigproses is dus 'n induktiewe proses.

Volgens die induktiewe metode word leerders aan voldoende voorbeelde van 'n bepaalde taalverskynsel bekendgestel en sal hulle deur die opvoeder se leidende vrae self daarin slaag om die betrokke reël, beginsel of verskynsel af te lei of te "ontdek".

Daar is heelwat voordele verbonde aan die gebruik van die induktiewe metode vir grammatika-onderrig. Die leerders is aktief betrokke by die onderrigproses en dit maak sodoende die les interessanter. Dit wat die leerders self ontdek, onthou hulle. Kennis wat opgedoen word, is dus van 'n blywende aard. Hierdie metode prikkel die leerders se denkvermoë en bevorder begrip. Die vlak van aanbieding word sterk beïnvloed deur die bydraes van die leerders – dit is dus nie te moeilik of te maklik nie. Die memoriseer van lang lysse voorbeelde is onnodig. Die opvoeder kom gou agter wat die leerders se probleme is en kan dit dan onmiddellik oplos.

Macdonald en Pinheiro (2012) beskryf 'n baie geslaagde en suksesvolle onderrig-eksperiment in die onderrig van woordsoorte op grond van Vygotsky se idees van sosiale konstruktivisme. Dit maak gebruik van Hedegaard (1996) se sogenaamde "dubbele skuif". Volgens Hedegaard (1996:181) moet kennis by leerders deur middel van 'n proses van gerigte ondersoek plaasvind. Met behulp van hierdie ondersoek, beplan deur die opvoeder en gebaseer op die kurrikulum, sal leerders konsepte verstaan en konstrueer. Die dubbele skuif van Hedegaard (1996) behels dat die opvoeder van die algemene na die konkrete moet beweeg en die leerders se leer moet ontwikkel vanaf hulle voorafopgestelde aksies tot konkrete toepassing wat hulle met behulp van navorsing ontdek. Die finale stap in die proses is dat hulle die bevindinge formuleer, bespreek en begrip toon van die "nuwe" konsep.

Uit die voorafgaande bespreking kan afgelei word dat grammatika-onderrig goed binne die raamwerk van die kommunikatiewe benadering kan plaasvind. Dit is wenslik dat opvoeders gepaste metodes vir onderrig gebruik en in die volgende afdeling word 'n moontlike metode waarmee grammatika-onderrig binne 'n kommunikatiewe raamwerk kan plaasvind, voorgestel.

6. Die kommunikatiewe onderrigbenadering volgens taakgerigte beginsels

Die kommunikatiewe benadering word as 'n taalverwerwingsbenadering beskou. Volgens Van den Branden (2000:130) hoef huistaal- en addisioneletaal-onderrig nie verskillende onderrigbenaderings te verg nie, aangesien probleme wat uit die tradisionele, formele benadering tot taalonderrig voortgespruit het en wat in addisioneletaal-onderrig gemanifesteer het, taalopvoeders bewus gemaak het van struikelblokke in taalonderrig. Richards en Rogers (2001:161) onderskei drie hoofbeginsels van die kommunikatiewe benadering, naamlik die kommunikasiebeginsel, taakgerigte beginsel en betekenisvolheidsbeginsel. Van den Branden (2000:130) wys daarop hoe belangrik taakgerigte taalonderrig is om leerders se lewenswerklikheid betekenisvol met onderwys te integreer met behulp van outentieke tekste en aktiwiteite.

Skehan (1998:268) definieer 'n taak as 'n aktiwiteit waarvan die betekenis primêr is, daar 'n doelwit is waarna beweeg word, die aktiwiteit uitkomstgerig is en daar 'n verband bestaan met die alledaagse werklikheid. Van der Walt *et al* (2009:51) beskryf 'n taak as 'n betekenisvolle aksie wat 'n leerder moet uitvoer om inhoud beter te verstaan of te bemeester. Dit is 'n gefokusde aktiwiteit waar leerders met nuwe inhoud gekonfronteer word en waar leer plaasvind, byvoorbeeld die voltooi van 'n werkkaart, lees van 'n uittreksel, skryf van 'n paragraaf, die naslaan van woorde in 'n woordeboek, of luister om 'n aantal feite te identifiseer. Terwyl leerders 'n taak voltooi, word van leerders verwag om op hulle eie bronne van taal staat te maak om betekenis te kommunikeer.

Viviers (1997:11-12) onderskei drie taaktipes, naamlik handelingstake, probleemoplossende take en inligtingsverwerkende take. Handelingstake verwys na een of ander handeling wat uitgevoer word, naamlik die speel van speletjies (opvoeder verduidelik reëls en verwoord aksies), knutselaktiwiteite (opvoeder verwoord en lewer kommentaar op die uitvoer van die aktiwiteit) en eksperimente uitvoer (opvoeder gee aanwysings en lewer kommentaar op die prosedure en resultaat). Volgens Kruger en Poser (2007:3) sluit handelingstake die uitvoer van instruksies en invul van vorms in. Aansoekvorms vir ID-boeke, toelating tot tersiêre instellings, beurse, asook aanlyn-aansoeke kan sinvol deur opvoeders in die hoërskool gebruik word. Probleemoplossende take verwys na die gebruik van raaisels, gevallestudies en beplanning in die klaskamer. Inligtinggapings en inligtingverwerkende take bevat inligting wat die leerder moet begryp, byvoorbeeld die saamstel van lyste, rangskikking, sortering, klassifikasie, ordening, prioritisering, vergelyking, beskrywing en beoordeling (Kruger & Poser (2007:3). Kruger en Poser (2007:3) onderskei ook tussen kreatiewe en ekspressiewe take. Kreatiewe take sluit gedigte, verhale, dialoë, tekeninge, rolspel, uitstappies, onderhoude, advertensies en plakkate in. Ekspressiewe take verwys na die deel van gevoelens, gedagtes, opinies, herinneringe, ervarings, reaksies, voorkeure en dagboekinskrywings.

Die taakgerigte benadering is leerdergesentreerd en pas goed by die leerteorie van sosiale konstruktivisme. Vervolgens word 'n voorbeeld verduidelik waarin grammatika-onderrig volgens taakgerigte beginsels in Afrikaans huistaal kan plaasvind.

7. Grammatika-onderrig volgens taakgerigte beginsels

In dié afdeling word 'n voorbeeld van 'n werklikewêreld-taak verskaf wat na 'n opvoedkundige taak vir graad 10-leerders verander word. Werklikewêreld-take vorm die basis van 'n taakgerigte kurrikulum. Dié werklikewêreld-taak is afkomstig uit die *Weg*-tydskrif en bevat 'n teks met 'n intekenvorm wat deur leerders voltooi kan word. Nadat dit voltooi is, vind 'n bespreking van die teks plaas deur die leerders, gevolg deur 'n grammatika-aktiwiteit met die fokus op semantiek en woordeskatuitbreiding. Met die grammatika-aktiwiteit word semantiese verhoudinge tussen woorde ondersoek. Dit is nuttig vir woordeskatontwikkeling en kan in 'n teksproduserende aktiwiteit gebruik word.

TEKEN NOU IN OP WEG! en jy wen dalk 'n volledig toegeruste ECHO 5-BOSWA
BLYPLEK VIR DIE BOS
Die nuwe Echo 5 is stewige, betroubare boswa wat in Suid-Afrika gemaak word. Die jongste materiale en vervaardigingsprosesse word met die beste ontwerpbeginsele gekombineer om 'n boswa te bou waarmee jy enige terrein kan aandurf.
Saam met die Echo 5 kry jy 'n pasgemaakte tent en uitskuiwbed, plus 'n sonkap oor die volledig toegeruste kombuis: daar's 'n tweeplaatstoof, 'n vyfstuk-pottestel van vlekvrje staal, messegoed, breekware en 'n braairooster. Die wa het ook 'n storthokkie, handewasbak en 'n watertenk wat 100 liter kan hou. Standaardkenmerke sluit in 'n tafel van supergraad vlekvrje staal, 'n potterak en 'n uitskuiwemeganisme vir 'n yskas en 'n kruidenierskas. Daar's selfs 'n smukhoek met 'n ingeboude spieël.
Die wa het plek vir twee gasbottels en slotte aan al die deure. En met die volle batterypak kan jy al die toebehore saambring wat jy op 'n lang reis nodig het. Geniet die bos!
INTEKENVORM

Voor jy lees

Lees die voorbeeldteks goed deur en beantwoord die volgende vrae in klasverband:

- Waar het die teks verskyn?
- Watter tipe teks is dit?
- Wie is die teikengroep van hierdie teks?
- Wat is die doelwit van die teks?

Teken in op Weg

Voltooi die intekenvorm om die tydskrif te ontvang en sodoende in aanmerking te kom vir die prys.

Doel van die teks

Luister en praat in groepe. Bespreek die volgende vrae:

- Wat probeer die skrywer met die teks bereik?
- Wil die skrywer hê die leser moet iets doen?
- Watter metode/tegniek gebruik die skrywer om die leser te oorreed om iets te doen?
- Watter lokmiddel gebruik die skrywer?

Dink oor taal

1. Sal jy die opskrif BLYPLEK VIR DIE BOS as geslaagde kommunikasie beskou? Verskaf 'n rede vir jou antwoord.
2. Verduidelik die betekenis van *boswa*. Is dit byvoorbeeld dieselfde as 'n tent of 'n karavaan?
3. Die woorde *woonwa* en karavaan beteken presies dieselfde en hulle word _____ genoem. Dit is woorde wat min of meer dieselfde _____ het.
4. Vind sinonieme vir: *vasteland*, *paneelkissie*, *woning*, *rumoer* en *stampvol*.
5. Die woorde *messegoed*, *breekware* en *kruidenierware* kan as versamelname beskou word. Wat sluit die drie woorde alles in?
6. Wat is die betekenis van *smukhoek*? Is dit 'n woord wat jy in 'n woordeboek sal vind? Na aanleiding van watter ander woord is dit gevorm?
7. Waarom gebruik die skrywer die woord *supergraad*? Waarna verwys dit?
8. Waarom gebruik die skrywer die woord *aandurf*? Wat sê dit van die soort terrein/pad wat 'n mens met 'n boswa gaan ry?
9. Gebruik 'n woordeboek en skryf vier idiome neer waarin die woord bos voorkom.
10. Watter *toebehore* sal jy saamvat as jy met 'n boswa gaan kamp? Maak 'n lys van ten minste 10 items.

Dié opvoedkundige taak kan uitgebrei word deur leerders 'n aansoekvorm vir 'n bestuurderslisensie te laat voltooi, asook om 'n handleiding oor padtekens te gebruik om verdere take te voltooi. Sulke take sluit aan by leerders se ervarings- en leefwêreld en behoort as sinvol ervaar te word. Bogemelde aktiwiteite vorm deel van 'n kommunikatiewe benadering tot die onderrig van taal waar leerders taal gebruik om te kommunikeer, asook om oor taalstruktuur te kommunikeer en te besin.

8. Slot

In die artikel is besin oor grammatika-onderrig in die hoërskool, met verwysing na die verskraling van taalstrukture en -konvensies in die Huistaalkurrikulum vir Afrikaans. Die verskraling van taalkunde-onderrig in Afrikaans is te wyte aan die invloed van die Engelse perspektief op taalkunde-onderrig in die Suid-Afrikaanse taalkurrikula. Die Engelse perspektief beklemtoon letterkunde-onderrig grotendeels, met min klem op taalkunde-onderrig.

Onvoldoende leiding word in die taalkurrikula aan opvoeders verskaf oor hoe om met taalkunde-onderrig in die skool om te gaan, ten spyte van die belangrikheid daarvan vir die algehele taalontwikkeling van leerders.

Verskeie voordele van grammatika-onderrig is uitgelig en die noodsaaklikheid van grammatika-onderrig, veral vir voorbereiding tot akademiese geletterdheid op universiteitsvlak is beklemtoon.

Taalkunde behoort nie in isolasie onderrig te word nie, maar altyd met inagneming van die toepassing daarvan in funksionele taalgebruik binne konteks. Taalonderrig behoort onder andere die betekenis en samehang van sinne, woorde en paragrawe binne groter geheel in te sluit. 'n Benadering wat suksesvol binne die kommunikatiewe onderrigbenadering toegepas kan word, is die taakgerigte benadering. Grammatika-onderrig behoort "pasgemaak" te wees om aan die behoeftes van leerders te voldoen, en preskriptiewe en deskriptiewe praktyke moet ingeweer met mekaar wees om relevant en betekenisvolle onderrig te verseker. In die praktyk kan opvoeders volgens die KABV se doelstellings werk, vasstel wat leerders se kennis is deur dit te assesser en lesse volledig beplan. Opvoeders kan elke week drie of vier grammatikale vaardighede onderrig, volgens die taakgerigte benadering. Opvoeders behoort te eksperimenteer met onderrigbenaderings en -metodes (al is dit eklekties), om uit te vind wat vir 'n klas werk en dit daarvolgens uit te voer.

Al die aspekte van taalkunde, naamlik semantiek, sintaksis, spelling en etimologie relevant vir die hoërskool kan met welslae met behulp van die taakgerigte benadering onderrig word. Dit bied ook talle moontlikhede vir verdere navorsing in Afrikaans. Opvoeders, onderwysstudente, kurrikulumopstellers, asook vakkundiges behoort kennis te dra van die werking en die voordele van die taakgerigte benadering vir huistaalonderrig.

Verwysings

- Combrink, L., Faasen, N., Geysers, H. & Kloppers, A. 1997. *Taalkonteks*. Juta: Kenwyn.
- Departement van Basiese Onderwys. 2011. Kurrikulum- en Assesseringsbeleidverklaring graad 10-12. *Afrikaans Huistaal*.
- Hudson, R. & Walmsley, J. 2005. The English patient: English grammar and teaching in the twentieth century. *Journal of Linguistics* (41): 593-622.
- Liamkina, O. & Ryshina-Pankova, M. 2012. Grammar Dilemma: Teaching Grammar as a Resource for Making Meaning. *The Modern Language Journal* 96(ii): 270-289.
- Macdonald, C. & Pinheiro, M. 2012. Vygotskian methods of teaching and learning in the English classroom: the case of grammar. *Journal for Language Teaching* 46(1): 88-102.
- Meij, K., Kuhn, T. & Snyman, R. 1985. *Vakdidaktiek: Afrikaans Moedertaal in die Sekondêre Skool*. Pretoria: HAUM.
- Murray, S. 2012. The challenges of designing a common, standards-based curriculum for all South African languages. *Per Linguam* 28(2): 84-94.
- Moodley, V. 2013. *Introduction to Language Methodology*. Kaapstad: Oxford University Press.
- Kruger, E. & Poser, M. 2007. Taakgerigte aktiwiteite om die kommunikasievaardighede van addisionele taal-leerders in Afrikaans te ontwikkel. *Tydskrif vir Taalonderig* 41(1): 1-13.
- Richards, J.C., Platt, J. & Platt, H. 1992. *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Harlow: Longman.
- Richards, J. & Rogers, T. 2001. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press.
- Skehan, P. 1998. *A cognitive approach to language learning*. Oxford: Oxford University Press.
- South Africa. Department of Basic Education. 2011. *National Curriculum and Assessment Policy Statement: Grades 10 - 12 English Home Language*. Pretoria: Government Printer.
- Suid-Afrika. Departement van Onderwys. 2003. *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad 10 - 12 (Algemeen) Tale: Afrikaans Huistaal*. Pretoria: Staatsdrukker.

- Umalusi. 2014. *What's in the CAPS package? Languages*. Umalusi Council of Quality Assurance in General and Further Education and Training: Pretoria.
- Van der Walt, C., Evans, R. & Kilfoil, W.R. 2009. *Learn 2 teach. English language teaching in a multilingual context*. Van Schaik: Pretoria.
- Van den Branden, K. 2000. Zeven vragen over taakgericht onderwijs (en een poging tot antwoord erop...). *Vonk*, 29(3): 3-19.
- Van Dyk, T.J. 2005. Towards providing effective academic literacy intervention. *Per Linguam* 21(2): 38-51.
- Van Rooy, B. & Butler, G. 2000. Functional Grammar and the teaching of grammar in outcomes-based education. *SAALT Journal for Language Teaching* 34(2): 194-209.
- Viviers, D. 1997. Taakgerigte Taalonderwys. *Karring* (13): 7-13.
- Weideman, A. 2007. *Academic literacy: prepare to learn*. Pretoria: Van Schaik.
- Weigle, S.C. 2002. *Assessing writing*. Cambridge: Cambridge University Press.

OUTEURSBESONDERHEDE

Michele van der Merwe

Fakulteit Opvoedkunde, Universiteit van Stellenbosch

E-pos: michelevdm@sun.ac.za

Michele van der Merwe is lektor by die Fakulteit van Opvoedkunde aan die Universiteit van Stellenbosch waar sy Afrikaans op voorgraadse en nagraadse vlak doseer. Sy spesialiseer in leksikografie, veral opvoedkundige leksikografie. Haar navorsing sluit die onderrig van woordeboek- en taalvaardighede, die skep van 'n woordeboekkultuur in skole, asook die gebruik van (vak)woordeboeke via tegnologie in.